

Ohlédnutí za pátou Torčinovovou konferencí (Petrohrad, 6. – 9. února 2008)

Renata Zdražilová, FF MU, Ústav religionistiky

V pořadí již pátý ročník rozsáhlé mezinárodní konference pořádané na památku významného Petrohradského religionisty, indologa, buddhologa, historika filozofie a kultur Číny profesora E.A.Torčina proběhl 6.–9. února na Katedře filozofie a kulturologie Východu Fakulty filozofie a politologie na Petrohradské Státní Univerzitě. Konference se vyznačovala nejen obrovským množstvím příspěvků v deseti sekcích, které po tři dny probíhaly v několika učebnách na katedře, a to v docela dlouhých a náročných blocích, ale i obdivuhodnou šířkou témat a zahrnutých disciplín, jaké si jen lze představit ve filozofii, religionistice a kulturách asijských zemí. Účast sice byla mezinárodní a pořadatelé evidentně vítali přítomnost zahraničních přednášejících, ať už tím, že pozvánky a příprava probíhaly s pohodlným časovým předstihem a komunikace s pořadatelem či vyřizování víz probíhaly hladce, či komfortním ubytováním zdarma, při troše štěstí s výhledem na moře, nebo tím, že byla otevřena příspěvkům v angličtině a slibovala na závěr každého ruského přednesu také krátké anglické resumé, přesto bylo zahraničních přednášejících jen velmi poskrovnu, a navíc převážná většina z nich na konferenci zavítala z postsovětských republik a zvláště Ukrajiny. Ovšem poměrem anglických a ruských přednesů se rusky nerozumějící mohli cítit poněkud zklamáni.

Celkový průběh jednotlivých konferenčních dní byl pro účastníky neznalé poměrů poněkud chaotický. Tištěnému programu a pořadí jednotlivých příspěvků nakonec vévodili předsedající jednotlivých bloků, na nichž nakonec záležel charakter a průběh celého setkání. Vypsání počátky bloků byly spíše orientační a na časovou důkladnost se nedalo spoléhat. Jelikož mohlo být prezentací v bloku s přestávkou až devět, záleželo jen na předsedajícím, zda bude časový plán dodržen, či naopak v časové tísní vypadne přestávka. Navíc disciplína účastníků, jakož i samotných organizátorů, zdaleka nedosahovala přijatelných standardů, stávalo se, že ve všeobecném šumu neustálých příchodů a odchodů (obzvláště vše dokumentujících studentů-fotografů), odebíraných telefonických hovorů (jak posluchači, předsedajícími, tak dokonce i přednášejícími!) nebo hlasitým dohadováním dvou předsedajících docentek zanikl samotný příspěvek. Kritická situace pro zahraniční posluchače nastávala v případech, kdy prezentující opomíjeli na závěr anglické resumé, což byl jev zcela obvyklý, naopak se také kritickým stával moment, kdy předsedající anglické resumé vyžadoval i po těch, kteří si jej předem nepřipravili a anglicky navíc ani nemluvili. Co se týče technického vybavení, ve většině učeben byla možnost powerpointové prezentace (a vždy přítomný nebo alespoň rychle dostupný technik), čehož v naprosté většině využívali zahraniční účastníci, čímž učinili své příspěvky srozumitelnější a stravitelnější. Naopak mezi účastníky přednášejícími rusky jsem se s obrazovým doprovodem setkala jen ve dvou případech, z nichž v jednom byly promítány grafy vypracované ve Wordu, tudíž od čtvrté řady zcela nečitelné. V ostatních místnostech vévodila vždy spolehlivá tabule a křída. Diskuse byly často velmi ostré, spíše než dotazy

se objevovaly hlasité nesouhlasy nebo prezentace vlastních koncepcí, které byly nutné předsedajícími utnout. Nicméně tato chaotická atmosféra někdy působila, zvláště v komornějším obsazení učebny, příjemně a zcela neformálně a diskuse pak byla plodná.

Jelikož nebylo díky časové nepřesnosti možné vyhledat si jednotlivé příspěvky a pak se přesouvat mezi bloky (jednou jsme se o to pokusili, vyčkávali jsme hodinu na zaznění příspěvku o kognitivním přístupu v religionistice, dověděli jsme se ovšem, že nezazní, jelikož bude dán prostor „mladším“, kteří ani nebyli v programu a jejichž referátové zpracování tématu ani nespadlo pod danou sekci, např. Historie pravoslavné misie v Japonsku v Metodologických problémech religionistiky), nejlepší strategií bylo se uskromnit a strávit jeden celý vybraný blok. A bylo opravdu z čeho vybírat, na programu byly: Indologie, Starověký Blízký a Střední východ, Bibliстика a judaistika, Křesťanský východ, Buddhologie a tibetanistika, Japanistika, koreanistika a vietnamistika, Východ a Západ, Východ v Rusku, Metodologické problémy religionistiky či Sinologie.

V sekci Buddhologie a tibetanistika obzvláště vynikli Luboš Bělka s prezentací legionářských fotografií zachycujících buddhistické chrámy v Burjatsku pocházejících z archivu Ministerstva Vnitřní záležitosti ČR, která se setkala s příznivým ohlasem v závěrečném hodnocení jednotlivých bloků, nastínění čínské politiky v tibetské praxi výběru převtělenců Martina Slobodníka z Univerzity Komenského v Bratislavě a zajímavý příspěvek Ralfa Müllera z Humboldtovy Univerzity v Berlíně o vlivu zenové tradice na myšlení kyotské filozofické školy v Japonsku a na japonskou filozofii obecně.

Velmi zajímavá byla sekce Východ v Rusku, ve které se objevily příspěvky věnované obrazu Východu v ruském myšlení, filozofii, literatuře a umění, zvláště jakým způsobem se tyto vlivy odrazily v tvorbě jednotlivých myslitelů, mezi nimiž nechyběli Vladimír Solovjov, Nikolaj K. Rerich a samozřejmě Lev Nikolajevič Tolstoj. Právě jeden z příspěvků, Ludmily Kondraševy z Moskevského Institutu Dálého Východu a Mariny Surovcové, zkoumal vliv, jež na L.N.Tolského mělo staročínské taoistické myšlení a spis Daodejing, který se Tolstý jako první snažil přeložit do ruštiny za pomoci prvních překladů do západních jazyků, dále srovnávaly jeho myšlení s taoistickým a dávaly do souvislosti Tolstého pozdní odklon od křesťanství a svéráznou definici Boha s taoistickým pojetím světa.

Zvláště hrozivým příkladem byla již zmíněná sekce Metodologických problémů religionistiky, kde ostré a přísné vedení dvou předsedajících dam, které přednášejícího neustále vyrušovaly dotazy a připomínkami o čase, nebo byly schopny uprostřed věty nadobro ukončit prezentaci, svými příspěvky převážně psychologizujícího či filozofujícího charakteru jen málo dopomohla k rozvoji teorie a metodologie.

Naopak velmi zajímavý byl celý odpolední blok Japanistika, koreanistika a vietmanistika, kde se bez přestávky představilo rovnou devět prezentací, z toho tři anglicky, všechny na dosti vysoké úrovni. Představili se Jakub Havlíček z Masarykovy Univerzity v Brně a jeho vyčerpávající příspěvek o šinto a japonském nacionalismu s hloubkovým přehledem shrnujícím studia nacionalismu obecně, jež podle závěrečné diskuse nebyl publikem dostatečně pochopen, dále Nancy Stalker, hostující na Tokijské Univerzitě, se svým rozbohem rozvoje ikebany jakožto prostředku moci v poválečném Japonsku, a v neposlední řadě velmi sugestivní

příspěvek mladého Vadima A. Lebeděva z Technické Univerzity v Charkově o problému apokalypsy a jejím zobrazení v současné japonské popkultuře. Na závěr velmi unavujícího bloku se představila Anastasja B. Lisovik z Petrohradu a oživila atmosféru veselým průnikem do specifického kulturního fenoménu panenek Daruma v japonské kultuře.

Tento sporý přehled sekcí zdaleka neshrnuje celkový objem přednesených příspěvků, mezi nimiž se sluší ještě zmínit sinologickou sekci, kde vynikl (pravděpodobně díky skvěle připravené obrazové prezentaci) příspěvek doktoranda Jagellonské Univerzity v Krakově Rafala Banky o kritickém umění v Číně a jeho představiteli Wang Qingsongovi.

Mimo oficiální program konference panovala velmi přátelská a neformální atmosféra. Večerní programy konané vždy v největší z učeben byly bezkonkurenční, představily se tradiční indické tance s vysvětlením původu a speciálního jazyka vyprávění pomocí tanečních gest a setkání indického tanečníka s výborným petrohradským tablistou, kteří předvedli rytmický dialog a nejrůznější improvizace, bylo neobyčejným uměleckým zážitkem.

Závěrečná hodnocení jednotlivých sekcí byla v naprosté většině pochvalná a vyzdvihující obzvláště přínosné příspěvky, sekce Křesťanský Východ poděkovala pořadatelům za zařazení do celku konference, jelikož se dříve vědci zpracovávající toto téma neměli kde setkávat, a byla vyjádřena naděje na další pokračování. Příštího ročníku se však nedočkáme, snad z důvodu problematické rozsáhlosti a nevyhraněnosti celého projektu a složité organizace. Doufejme, že v dalších letech bude znovu možnost zažít tuto neuvěřitelnou atmosféru na Torčinovově konferenci.